

POSTANOWIENIE

Dnia 11 marca 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kiriłło

w sprawie z odwołania M. O.
od decyzji Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L.
o prawo do emerytury,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw
Publicznych w dniu 11 marca 2015 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 2 kwietnia 2014 r., sygn. akt III AUa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w [...] na rzecz radcy prawnego J.S. kwotę 120 (sto dwadzieścia) złotych, powiększoną o stawkę podatku od towarów i usług, tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w [...] wyrokiem z dnia 2 kwietnia 2014 r. oddalił apelację ubezpieczonego M. O. od wyroku Sądu Okręgowego w L. z dnia 11 października 2013 r., mocą którego oddalono jego odwołanie od decyzji ZUS Oddziału w L. z 23 maja 2013 r., którą odmówiono wnioskodawcy prawa do emerytury z uwagi na niewykazanie piętnastoletniego okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach.

Powyższy wyrok został zaskarżony przez ubezpieczonego skargą kasacyjną. Skargę oparto na podstawie naruszenia przepisów postępowania, tj. art. 382 k.p.c.

w związku z art. 365 § 1 k.p.c. Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w [...] do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania.

Jako przesłankę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano jej oczywistą zasadność z uwagi na rażące naruszenie przez Sąd Apelacyjny art. 382 k.p.c. w związku z art. 365 § 1 k.p.c. W uzasadnieniu wniosku podkreślono, że wnioskodawca domagał się przyznania mu prawa do emerytury na podstawie art. 184 ust. 1 i 2 o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 1440 ze zm.). Pierwsza decyzja, którą organ rentowy odmówił prawa do przedmiotowego świadczenia ze względu na ocenę, iż ubezpieczony zbyt krótko pracował w warunkach szczególnych, zapadła w dniu 11 stycznia 2011 r. Wniesione od tej decyzji odwołanie zostało oddalone przez Sąd Okręgowy w L. wyrokiem z dnia 6 lipca 2012 r., a apelację od orzeczenia pierwszoinstancyjnego oddalono wyrokiem Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 8 listopada 2012 r. Ubezpieczony złożył w dniu 30 marca 2012 r. kolejny wniosek o przyznanie mu emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych, z powołaniem się na nowe fakty i dowody. Decyzją z dnia 23 maja 2012 r. organ rentowy odmówił mu prawa do emerytury. Decyzja ta stała się przedmiotem oceny Sądu Okręgowego i Apelacyjnego w [...]. Z uzasadnienia wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] wynika, iż Sąd ten w całości zaakceptował ustalenia faktyczne, będące podstawą zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego, jak również rozważania prawne zamieszczone w motywach tego orzeczenia. Sąd drugiej instancji stwierdził, że w sprawie zakończonej wyrokiem Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 8 listopada 2012 r., toczącej się między tymi samymi stronami, przyjęto, że wnioskodawca na dzień 1 stycznia 1999 r. nie legitymuje się okresem zatrudnienia w szczególnych warunkach w wymiarze 15 lat. Na podstawie tego stwierdzenia oraz przywołując treść art. 365 § 1 k.p.c. Sąd drugiej instancji przyjął ustalony w sprawie zakończonej wyrokiem Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 8 listopada 2012 r. stan faktyczny za niepodważalny i oddalił apelację wnioskodawcy. Tymczasem Sąd drugiej instancji powinien poczynić samodzielne ustalenia faktyczne na podstawie całokształtu materiału zebranego w sprawie i o ile związany jest on treścią

prawomocnego orzeczenia w innej sprawie, wydanego pomiędzy tymi samymi stronami, to nie jest związany ustaleniami faktycznymi poczynionymi wcześniej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Skarga kasacyjna, jako szczególny środek zaskarżenia, służy realizacji interesu publicznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Funkcje postępowania kasacyjnego powodują, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania oraz jego uzasadnienie powinny koncentrować się na wykazaniu, iż w konkretnej sprawie zachodzą okoliczności przemawiające za interwencją Sądu Najwyższego. Rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c. i tylko w przypadku przekonania Sądu Najwyższego przez skarżącego, za pomocą juretrycznej argumentacji, że zachodzi publicznoprawna potrzeba rozstrzygnięcia sformułowanego w skardze zagadnienia prawnego przy jej merytorycznym rozpoznawaniu.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Odnosnie tej przesłanki przedsądu, jaką jest oczywista zasadność skargi kasacyjnej, należy w motywach wniosku zawrzeć wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06 LEX nr 198531, z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035, z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289, z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205, z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08). O ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do

rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274, z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616, z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107, z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364, z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). W judykaturze podkreśla się, iż przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230, z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743, z dnia 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133).

Skarżący nie spełnił wymagań stawianych tej przesłance przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, jaką jest oczywista zasadność przedmiotowego środka zaskarżenia. Lektura uzasadnienia rozstrzygnięcia Sądu drugiej instancji prowadzi do wniosku, że skarżący nie ma racji twierdząc, iż Sądy orzekające w sprawie nie badały całokształtu okoliczności, a jedynie stwierdziły, iż są związane wyrokiem Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 8 listopada 2012 r. Istota sporu w przedmiotowej sprawie sprowadzała się do ustalenia okresów pracy ubezpieczonego w warunkach szczególnych. Wnioskodawca jako nowy dokument w przedmiotowej sprawie przedłożył jedynie zaświadczenie z dnia 30 sierpnia 2012 r. wystawione przez Zespół Szkół Elektrotechnicznych w L. i było ono przedmiotem analizy Sądów obu instancji. Nie przedstawił natomiast żadnych nowych dowodów potwierdzających pracę w warunkach szczególnych w okresach, które były już ocenione w postępowaniu zakończonym prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w [...] z

dnia 8 listopada 2012 r. Biorąc zatem pod uwagę tożsamość materiału dowodowego w obu postępowaniach, Sąd drugiej instancji rozpoznający niniejszą sprawę w pełni zasadnie stwierdził, że jest związany poprzednim rozstrzygnięciem.

Godzi się zauważyć, że instytucji związania prawomocnym orzeczeniem sądowym z art. 365 § 1 k.p.c. nie można utożsamiać z odrębną i mającą samodzielny byt instytucją powagi rzeczy osądzonej w rozumieniu art. 366 k.p.c., aczkolwiek nie ma przeszkód, aby przy wyjaśnianiu istoty i swoistości mocy wiążącej prawomocnego orzeczenia sądowego wykorzystywać dorobek judykatury dotyczący pewnych aspektów zagadnienia powagi rzeczy osądzonej. W szczególności wchodziłyby w rachubę te orzeczenia Sądu Najwyższego, w których wyjaśniono sposób określenia granic przedmiotowych powagi rzeczy osądzonej (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 lipca 2009 r., I CSK 456/08, LEX nr 584190). Warto zatem podkreślić, że moc wiążąca orzeczenia merytorycznego, określona w art. 365 § 1 k.p.c., może być brana pod uwagę w zasadzie tylko w innym postępowaniu sądowym niż to, w którym je wydano. Orzeczenie takie uzyskuje wszak moc wiążącą z chwilą uprawomocnienia się, a więc w momencie definitywnego zakończenia postępowania. W kolejnym postępowaniu, w którym pojawia się dana kwestia, nie podlega ona już ponownemu badaniu. Związanie orzeczeniem oznacza niedopuszczalność nie tylko dokonywania ustaleń sprzecznych z nim, ale nawet przeprowadzania postępowania dowodowego w tym zakresie (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 marca 2008 r., IV CSK 441/07, LEX nr 376385). Owo związanie treścią prawomocnego orzeczenia wyraża nakaz przyjmowania przez wskazane w przepisie art. 365 § 1 k.p.c. podmioty, że w objętej nim sytuacji stan prawny przedstawiał się tak, jak to wynika z sentencji wyroku. Podmioty te są związane dyspozycją konkretnej i indywidualnej normy prawnej wywiedzionej przez sąd z przepisów prawnych zawierających normy generalne i abstrakcyjne w procesie subsumcji określonego stanu faktycznego. Tak określony zakres związania odnosi się tylko do ostatecznego rezultatu rozstrzygnięcia sądowego, ucieleśnionego we wspomnianej wyżej konkretnej i indywidualnej normie prawnej, a nie do jego motywów. Trzeba w tym miejscu dodać, że o ile powagą rzeczy osądzonej i związaniem innych organów wyrokiem sądowym objęta jest w zasadzie jedynie sentencja orzeczenia, a nie jego uzasadnienie, to

jednocześnie w judykaturze trafnie zwraca się uwagę, że powaga rzeczy osądzonej i związanie rozciąga się również na motywy wyroku w takich granicach, w jakich stanowią one konieczne uzupełnienie rozstrzygnięcia, niezbędne dla wyjaśnienia jego zakresu (tak np. Sąd Najwyższy w wyrokach z dnia 15 marca 2002 r., II CKN 1415/00, LEX nr 53284 oraz z dnia 29 marca 2006 r., II PK 163/05, OSNP 2007 nr 5-6, poz. 71). W szczególności, powagą rzeczy osądzonej i związaniem mogą być objęte ustalenia faktyczne w takim zakresie, w jakim indywidualizują one sentencję jako rozstrzygnięcie o przedmiocie sporu i w jakim określają one istotę danego stosunku prawnego. Chodzi jednak tylko o elementy uzasadnienia dotyczące rozstrzygnięcia co do istoty sprawy, w których sąd wypowiada się w sposób stanowczy, autorytarny o żądaniu (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 21 maja 2004 r., V CK 528/03, LEX nr 188496 oraz z dnia 21 września 2005 r., V CK 139/05, LEX nr 186929).

Zapadłe w niniejszej sprawie rozstrzygnięcie Sądu drugiej instancji pozostaje w zgodzie w powyższą wykładnią art. 365 § 1 k.p.c., co wyklucza prawdziwość tezy o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej.

Reasumując: wobec niewykazania istnienia powołanej w skardze kasacyjnej przesłanki przedsądu, z mocy art. 398⁹ § 2 k.p.c. należało orzec jak w sentencji.